

ปูกัลบัมา : แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมง
พื้นบ้านในอู่ ชนาการปูไข่ นอกกระดอง ศูนย์เรียนรู้วิถีประมง
พื้นบ้าน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

**Guidelines to Promote the Operation of Local Fisheries
Conservation Bannaithung Grouptha Sala District, Nakhon Si
Thammarat Province Thailand**

	วัลภา แก้ววิมาน ¹
วันที่รับบทความ: 23 ต.ค. 64	Wanlapa Kaewwiman ¹
วันที่แก้ไขบทความ: 13 ธ.ค. 64	จิตติมา ดำรงวัฒนะ ²
วันที่ตอบรับ: 10 ม.ค. 65	Jittima Damrongwattana ²
	เดโช แชน้ำแก้ว ³
	Daycho Khaenamkhaew ³
	อุดมศักดิ์ เดโชชัย ⁴
	Udomsak Dechochai ⁴

¹ นักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช (2563)

¹ Student of Community Development Program Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat (2020)

^{2 3 4} อาจารย์สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

^{2 3 4} Lecturer in Community Development Program Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat.

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิธีการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในตั่ง ชนาการปูไไข่นอกกระดอง สภาพปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในตั่ง ชนาการปูไไข่นอกกระดอง และแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในตั่ง ชนาการปูไไข่นอกกระดอง ศูนย์เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า

1. วิธีการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในตั่ง พบว่า มีขั้นตอนเริ่มตั้งแต่ 1) การรับบริจาคแม่ปูไไข่นอกกระดองที่มีลักษณะสมบูรณ์แข็งแรง 2) นำแม่ปูไไข่นอกกระดองมาแช่ไว้ในถังที่มีออกซิเจนแล้วปล่อยให้ฟักไข่ 3) หลังจากนั้นจึงนำลูกปูไปปล่อยทะเลช่วงใกล้ค่ำ

2. สภาพปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในตั่ง พบว่า มีปัญหา ดังนี้ 1) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม คอรัชันเล็กรวดทรายหรือเรือลากทุกชนิดในเขตอนุรักษ์พื้นฟูพันธุ์สัตว์น้ำวัยอ่อน 2) ปัญหาด้านเงินทุน เงินทุนที่นำมาร่วมกิจกรรมนั้นไม่เพียงพอต่อกิจกรรม 3) ปัญหาด้านปัจจัยธรรมชาติ เช่น ชุมชนยังขาดความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล และภัยพิบัติธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้น

3. แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในตั่ง พบว่า มีแนวทางในการส่งเสริม ดังนี้ 1) มีแนวทางการส่งเสริมถนอมป้องกันการใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำขนาดเล็ก และฟื้นฟูที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ 2) มีแนวทางในการสร้างกฎเกณฑ์การทำประมงร่วมกัน 3) มีแนวทางสร้างสำนึกร่วมกันของชุมชน 4) มีแนวทางส่งเสริมสร้างศูนย์การเรียนรู้

คำสำคัญ : ประมงพื้นบ้าน ชนาการปูไไข่

Abstract

This research study. It is intended to study operation method of local fisheries Conservation Bannai Thung Group, the Operation problems of Local Fisheries Conservation Ban Naithung Group And guidelines to promote the operation of Local Fisheries Conservation Ban Naithung Group Tha Sala District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand Using qualitative research methodology.

The research results were found that.

1. Operation method of Local Fisheries Conservation Ban Naithung Group Found that There are steps starting from. 1) Donation of eggs' crabs outer shell 2) Remove the eggs' crabs outer shell for soak it in the oxygen tank and let it hatch. 3) After that, the Small crabs are released to the sea near Evening.

2. Problems in operation of the local fisheries conservation Ban Naithung group Found that there are problems as follows. 1) Environmental problems : Small nets should be canceled or any kind of towing boat in the conservation reserve Restore young aquatic animals. 2) Funding problems, insufficient funds for activities 3) Problems of natural factors For example, Communities still lack understanding of marine resources conservation and potential natural disasters.

3. Guidelines to promote the operation of Local Fisheries Conservation Ban Naithung Group Found that there are guidelines for promoting as follows. 1) There are guidelines for promoting and preserving the use of fishing tools for small fish. And restore the habitats of aquatic animals. 2) There are guidelines for setting general fishing rules. 3) There is a way to create a common sense of the community. 4) There are guidelines for building a learning center.

Keywords: Local Fisheries, Egg Crab Bank

บทนำ

จากสถานการณ์ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำนั้นคือ ปูม้าในท้องทะเลในฝั่ง ซึ่งเป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญ จากข้อมูลพบว่าการนำทรัพยากรปูม้ามาใช้เกินกำลังการผลิตของทะเล (Carrying Capacity) ถึงร้อยละ 10 และเกินจุดมูลค่าสูงสุดถึงร้อยละ 40 รวมทั้งมีการจับปูม้าขนาดเล็กก่อนถึงขนาดเจริญพันธุ์ขึ้นมาใช้ประโยชน์เป็นจำนวนมาก ทำให้ปูม้าที่จะเติบโตเป็นพ่อแม่พันธุ์มีจำนวนที่ลดลง (วิมล จันทรโรทัย, 2555) ซึ่งแหล่งที่อยู่อาศัยของปูม้าจะแพร่กระจายอยู่ทั่วไปในทะเลเขตร้อน โดยเฉพาะบริเวณปากแม่น้ำและชายฝั่งสำหรับประเทศไทยปูม้าจะอาศัยอยู่ทั้งชายฝั่งอันดามัน และอ่าวไทยเป็นที่นิยมบริโภคโดยทั่วไปทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ ในรูปของผลิตภัณฑ์บรรจุกระป๋องบริโภคสด และแปรรูปแช่แข็ง ซึ่งการแช่แข็งเพื่อการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 57.4, 28.0 และ 14.6 ของปริมาณการจับตามลำดับ (กรมประมง, 2547)

ปัจจุบันสัตว์น้ำมีจำนวนลดน้อยลงเนื่องจากมนุษย์มีการใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำมากกว่าอัตราการเจริญเติบโตโดยธรรมชาติ อาทิเช่น การจับสัตว์น้ำขนาดเล็กก่อนถึงขนาดตามความต้องการ ทำให้สัตว์น้ำเหล่านั้นมีอัตราการเจริญเติบโตเป็นพ่อแม่พันธุ์ลดน้อยลง การจับสัตว์น้ำที่เป็นพ่อแม่พันธุ์ที่พร้อมวางไข่ได้ โดยไม่ปล่อยให้ สัตว์น้ำเหล่านั้นได้วางไข่แล้วจึงค่อยนำไปใช้ประโยชน์ภายหลัง รวมทั้งการทำการประมงบางชนิดที่ทำให้ไข่ของสัตว์น้ำติดมากับเครื่องมือประมง และถูกทำลายไปโดยเปล่าประโยชน์ ซึ่งหากมีการให้ความรู้ และการบริหารจัดการที่ดีสัตว์น้ำหรือไข่เหล่านั้นอาจจะได้มีโอกาสวางไข่หรือฟักออกเป็นตัว (สุนัยวิชัย และพัฒนาประมงทะเล ฝั่งอันดามัน (ภูเก็ต), 2555)

ชุมชนประมงพื้นบ้านในฝั่ง ได้เล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจึงได้ก่อตั้ง และดำเนินกิจกรรม “ธนาคารปูม้าชุมชน” เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรปูม้าให้กับท้องทะเลไทยด้วยวิธีการง่าย ๆ คือ คณะกรรมการชุมชนจะรับบริจาคปูม้าไข่นอกที่ติดเครื่องมือประมงอื่น ๆ ของสมาชิกในชุมชนมาปล่อยในถังที่สร้างไว้ในบริเวณชายฝั่งในชุมชน เพื่อให้แม่ปูม้าได้วางไข่ก่อนถูกนำไปขายอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ธรรมชาติ และเศรษฐกิจประมงปูม้าอย่างมากโดยรูปแบบการดำเนินกิจกรรมจะมีรายละเอียดจะแตกต่างกันไปตามข้อตกลงของสมาชิกชุมชนแต่ละพื้นที่

จากความสำคัญข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ปุ๊กกลับมา : แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในถ้ำ ธาราการปูไข่ นอกกระดอง ศูนย์เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผลของการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ ต่อผู้เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์สัตว์น้ำโดยเฉพาะปูม้า เพื่อเข้าถึงเนื้อหาวิธีการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในถ้ำ สภาพปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในถ้ำและเป็นที่น่าสนใจว่าระบบธาราการปูไข่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเลี้ยงปูม้าจนพัฒนาเป็นระบบ ที่ยั่งยืนได้ซึ่งผลประโยชน์ไม่ใช่แค่เพียงผู้เลี้ยง หรือผู้บริโภคแต่ยังส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและระบบนิเวศน์ทางทะเลให้ดีขึ้นอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในถ้ำ ธาราการปูไข่ นอกกระดอง ศูนย์เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในถ้ำ ธาราการปูไข่ นอกกระดอง ศูนย์เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในถ้ำ ธาราการปูไข่ นอกกระดอง ศูนย์เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มองค์กรชุมชน

จิตติ มงคลรัฐธยา (2540: 1) ได้กล่าวถึงความหมายของกลุ่มในงานพัฒนาชุมชนไว้ว่า กลุ่มเป็นการร่วมพลังของคนจำนวนหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาที่ประสบอยู่ หรือ ร่วมกันกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง(หรือหลายสิ่ง) เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ตามที่ต้องการ โดยอาจจะมียุทธประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อต่อรองเรียกร้อง ขอรับความช่วยเหลือจาก

ภายนอก และเพื่อต่อรองดำเนินการด้วยตนเองให้มากที่สุดเพื่อการแก้ไขปัญหาของตนซึ่งตามหลักการพัฒนาแล้วการรวมพลังที่เหมาะสมในการพัฒนา จะอยู่ในรูปแบบหลังมากกว่า เพราะสามารถนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ในที่สุดการมีประสบการณ์ด้วยตนเองทำให้เกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้นทำให้สามารถแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ที่ผ่านเข้ามาได้แม้ว่าปัญหานั้นจะมีความยากลำบากในการแก้ไขมากกว่าเดิมก็ตาม

พัฒนา นุฉรุตพันธุ์ (2517: 148) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของกลุ่มว่ามีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1) คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปซึ่งไม่จำกัดในเรื่องเชื้อชาติศาสนา และเพศมารวมกัน หรือมาปรึกษาหารือกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อที่จะแก้ไขหรือจัดข้อขัดข้องในเรื่องนั้น ๆ หรือปัญหานั้น ๆ ให้หมดไป หรือให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของตนเองที่มีจุดมุ่งหมายเอาไว้

2) ความสนใจร่วมกัน ความสนใจร่วมกันนี้มักจะแสดงออกได้ชัดจากวัตถุประสงค์ของกลุ่ม กลุ่มทุกกลุ่มที่ตั้งขึ้นมาจะต้องมีวัตถุประสงค์ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สมาชิกทุกคนต้องการจะให้บรรลุความสนใจร่วมกันนี้จะเป็แรงดึงดูดให้สมาชิกรวมกลุ่มกัน เพื่อได้รับผลประโยชน์จากความสนใจนั้น ๆ ถ้าหากกลุ่มไม่สามารถดำเนินไปสู่วัตถุประสงค์ได้กลุ่มก็จะเริ่มสลายตัวแตกแยก

3) การปฏิบัติต่อกัน องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดก็คือ สมาชิกภายในกลุ่มนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์เป็นพิเศษ และมีปฏิริยาโต้ตอบซึ่งกันและกันมากกว่าที่จะมีต่อบุคคลภายนอกกลุ่มในกลุ่มสมาชิกจะมีความรู้สึกรับรู้ต่อสมาชิกอื่น ๆ ที่ร่วมอยู่ในที่เดียวกัน และให้ความสำคัญต่อสมาชิกนั้น ๆ ตามบทบาทฐานะ

แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ประมณพื้นบ้าน

ศิริพงษ์ พนาสนธิ์ (2542: 13) กล่าวว่า การอนุรักษ์หมายถึง การที่มนุษย์รู้จักการใช้ทรัพยากรที่ได้มาจากธรรมชาติอย่างฉลาด ประหยัด และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีการจัดการและการป้องกันสภาพสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมจนมั่นใจได้ว่า สามารถที่จะเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีทรัพยากรเพียงพอสำหรับมนุษย์ในรุ่นต่อไป

ภัทรพล สุดเดือน (2551: 20) กล่าวว่า การอนุรักษ์หมายถึง การควบคุม และจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างระมัดระวังเพื่อให้คนรุ่นหลังได้ประโยชน์จึงเป็นการรักษาสมดุลของ สิ่งแวดล้อมด้วย ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยทั่วไปมีวัตถุประสงค์อยู่ 2 ประการ คือ ให้เกิดสวัสดิภาพแก่สังคม และให้คงไว้ซึ่งคุณภาพ และปริมาณ

เจริญ โต๊ะอิแต (2562) ได้มีวิธีการดำเนินของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในลุ่ม ธาราการปูไข่นอกกระดองศูนย์เรียนรู้พื้นบ้านนั้นมีการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) การรับบริจาคแม่ปู ชุมชนจะรับบริจาคปูมาไข่นอกกระดองที่ติดมากับ อวนหรือเครื่องมือประมงอื่น ๆ ของสมาชิก ซึ่งปูมาไข่เหล่านี้จะถูกนำมาปล่อยในกระชัง ถังหรือบ่อพักที่สร้างไว้บริเวณชายหาดในหมู่บ้าน เพื่อให้แม่ปูมาไข่ได้วางไข่ก่อนที่จะถูก นำไปขายแล้วนำเงินไปบริจาคให้กับโรงเรียนสอนศาสนาในหมู่บ้าน

2) การเพาะเลี้ยงปูมา ไข่พลาสติกที่ใช้เพาะฟักควรเป็นถังทรงสูงไม่ต้อง มาก ถ้าถังสูงมากการใช้ออกซิเจนจะไม่เพียงพอ ถังละ 1 ตัว น้ำประมาณ 20 ลิตร ขณะ เพาะฟักจะต้องให้อากาศตลอดเวลาเพื่อป้องกันไม่ให้ไข่จม และถ้าถังมีขนาดใหญ่เกินไป อาจทำให้อากาศมีแรงไม่พอทำให้ไข่จมก็ได้ ระหว่างเพาะฟักจะต้องดูแลอย่างใกล้ชิด สี ของไข่ถ้าเป็น สีส้ม-เหลือง ใช้เวลา 4-7 วัน น้ำตาล 2-4 วัน เทา 1-3 วัน และดำ 1-2 วัน

3) การนำลูกปูไปปล่อย เมื่อเข้าสู่ระยะนี้หากจะนำปูปล่อยตามแหล่ง ธรรมชาติได้แต่ควรระวังขั้นตอนการปล่อยต้องใส่ถังจะต้องมีอวนหรือที่พรางแสงหรือ เป็นพวกสาหร่ายทะเล เพื่อลดอัตราการกินกันเองให้น้อยลง ระยะเวลาที่เหมาะสมใน การปล่อยปูมา เวลาช่วงกลางคืน หรือช่วงใกล้ ๆ ค่ำ เพราะกลางวันน้ำทะเลจะร้อน อุณหภูมินี้ไม่สมควรที่จะปล่อย

กฤษฎา บุญชัย (2555) ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ได้ดังนี้

1) ปัญหาในเชิงทรัพยากรถูกทำลาย สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ซึ่งเป็นปัญหา ร่วม ในปัจจุบัน ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้ประชาชนเดือดร้อน แต่มันสร้างผลกระทบใน วงกว้าง ทั้งระบบนิเวศสังคม และเศรษฐกิจ แต่ในทางกลับกันกลับ พบว่า มีคนบางกลุ่ม

บางพวกจนถึงนายทุนขนาดใหญ่ได้ดูดซับทรัพยากรทั้งป่าไม้ น้ำมัน และอื่น ๆ เรื่องเหล่านี้ได้มีการพูดถึงอย่างกว้างขวางในเรื่องการทำลายสิ่งแวดล้อม อุตสาหกรรมที่ถูกพุ่งเป้ามากที่สุดคือ อุตสาหกรรมพลังงาน

2) ปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ผู้ได้รับผลกระทบคือ ประชาชนเป็นวงกว้าง และถูกทำให้เป็นคนชายขอบด้วยอำนาจ เข้าไม่ถึงทรัพยากรอย่างไรก็ตามกระบวนการเหล่านี้ยังสร้างความมั่งคั่งให้กับกลุ่มทุนขนาดใหญ่รวมทั้งกลุ่มทุนที่มีบทบาทแก้ไขปัญหาสังแวดล้อม

3) ปัญหาการกว้านซื้อที่ดินจนเป็นการระจุกตัวใน ที่ดิน กลายเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดความรุนแรงทางสังคมไม่เพียงแต่เป็นปัญหาความยากจนเพียงอย่างเดียว ทำให้เสี่ยงต่อการได้รับ ภัยพิบัติ โรคภัยไข้เจ็บ และความเปราะบางทางสังคมอื่น ๆ

โครงการวิจัยการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามลพิษพื้นบ้าน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (2550) ซึ่งสามารถจัดแบ่งออกได้เป็น 4 ประเด็นปัญหาดังนี้

1) ปัญหาการลดลงของทรัพยากรอันเนื่องมาจากการจับสัตว์น้ำเกินกำลังผลิตเช่น การใช้เครื่องมือประมงที่มีผลกระทบต่อทรัพยากร และแหล่งอาศัยสูงโดยที่เครื่องมืออวนรุนประอบเครื่องชนิดขนาดใหญ่มีเจ้าของเพียง 12 ราย จำนวนเรือ 21 ลำการทำลายแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำจุดอ่อน และความล้มเหลวของกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ประสบความสำเร็จมากนัก

2) ปัญหาทางเศรษฐกิจ และโครงสร้างพื้นฐานทางการประมง และการเพาะ เลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น ปัญหานี้สิน การว่างงาน การไม่มีอาชีพเสริม รายได้ไม่เพียงพอ ประการังเทียมไม่เพียงพอ ปากอ่าวและร่องน้ำสำหรับการสัญจรเดินเรือ น้ำเสียไม่สามารถเลี้ยงปลาได้ น้ำมัน มีราคาแพง คลอง และแม่น้ำสำหรับการเลี้ยงปลาเดินเรือ การชักลากเรือขึ้นฝั่งในชุมชนเป็นไปด้วยความยากลำบาก ประการังเทียมที่มีอยู่ไม่มีเครื่องหมายแสดงตำแหน่ง เป็นต้น

3) ปัญหาทางศาสนา สังคมและวัฒนธรรม เช่น โรงเรียนตาดิกามีอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ สถานที่เรียนตาดิกาเสื่อมโทรมไม่มีการซ่อมแซม และมีความแออัดมากการก่อสร้าง และซ่อมแซมมัสยิดไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างดีพอ ครูสอน

ดาดีก็มีคำตอบแทนไม่เพียงพอครูสอนอัลกุรอานไม่มีคำตอบแทน และการศึกษาทางศาสนาในหมู่บ้านไม่เพียงพอไม่มีศูนย์เรียนรู้ในหมู่บ้านจากระบบสวัสดิการของชุมชน และชุมชนขาดความเข้มแข็ง และเนื่องจากไม่คุ้นเคยกับการปฏิบัติงานด้วยตัวเอง

4) ปัญหาการบริหารจัดการ เช่น ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงในการพัฒนาต่าง ๆ ประชาชนไม่มีพื้นที่สำหรับการแสดงออก ขาดการบูรณาการในการทำงานของภาครัฐ การทำงานของภาครัฐที่ไม่ได้เอาพื้นที่ และคนเป็นตัวตั้ง และขาดเจ้าภาพที่จะทำหน้าที่ประสานงานในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เนื่องจากภาครัฐมีการปฏิบัติงานแบบแยกส่วน การทำงานที่ขาดการติดตามอย่างจริงจัง เป็นต้น

สุวัฒน์ หมั่นมัน (2551) แนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์ประมงพื้นบ้าน ดังนี้

- 1) ชุมชนควรมีการกำหนดชนิดของเครื่องมือประมงพื้นบ้าน
- 2) ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ และประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับประโยชน์จากการใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้าน
- 3) มีการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์ชัดเจน
- 4) มีการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้อง
- 5) มีการควบคุมโดยกลไกตลาด
- 6) มีการรวมกลุ่ม และสนับสนุนให้กลุ่มประมงพื้นบ้าน

อดิگانต์ วิจิต (2559) มีแนวทางการส่งเสริมประมงพื้นบ้าน ดังนี้

- 1) การเฝ้าระวังการใช้เครื่องมือที่ผิดกฎหมาย และทำลายล้างในการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน
- 2) การสร้างแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ
- 3) การบริหารจัดการขยะ

สรุปได้ว่าแนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์ประมงพื้นบ้าน เป็นการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่ามีทรัพยากรที่เกิดจากคนในชุมชนร่วมมือกันคอยดูแลกัน โดยการเฝ้าระวังการใช้เครื่องมือที่ผิดกฎหมาย การสร้างแหล่งอนุบาลสัตว์ และการจัดการขยะอื่น ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนแบ่งในอำนาจการจัดสินใจในระดับต่าง ๆ ของการดำเนินงานในหน่วยงาน เป็นผลให้เกิดสิ่งที่ตกลงใจร่วมกัน

วันชัย วัฒนศักดิ์ (2549) การทำงานแบบมีส่วนร่วม นั้น ไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทัศน์ปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ (Ownership) และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วม หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย นั้นยินยอมปฏิบัติตาม (Compliance) และรวมถึงตกลงยอมรับ (Commitment) ได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ

อดิสร วงศ์คงเคช (2539) กล่าวว่า ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมชุมชนได้ประโยชน์ในการมีส่วนร่วมกิจกรรมการพัฒนาสุขภาพดังนี้

- 1) ชุมชนตระหนักในปัญหาของตนเอง และตระหนักที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของตนเอง

- 2) ชุมชนมีโอกาสใช้ความสามารถของตนเองที่มีอยู่ในรูปของความคิด การตัดสินใจ และการกระทำได้อย่างเต็มที่

- 3) เป็นการระดมทรัพยากรมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดชุมชน

- 4) ชุมชนจะมีความรู้สึกในความเป็นเจ้าของ ทำให้การพัฒนามีความมั่นคงถาวร และประหยัด

- 5) เป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถ และพลังชุมชนในการพึ่งตนเอง

- 6) เป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย

- 7) ชุมชนรับผิดชอบและมีอำนาจสูงสุดในการพัฒนาชุมชนตนเอง

- 8) เป็นการแสดงออกถึงความเคารพ นับถือ เชื่อใจ ไว้วางใจ รัก และศรัทธาในชุมชนว่ามีความรู้ความสามารถ

พรทิพย์ คำพอ และคณะ (2544) ได้สรุป สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นอยู่ที่การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น

การริเริ่ม การวางแผน การตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบ ตลอดจนการร่วมประเมิณผล
มากนัก้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเรื่อง ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมดังนี้ ความสำเร็จของ
การพัฒนาแบบระดมความร่วมมือขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ คือ

1) การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นว่า มี
ปัญหาสาเหตุการแก้ไขปัญห ด้านการคิดว่าจะทำโครงการอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อ
ประชาชน โดยใช้ประโยชน์ จากแรงงานทรัพยากรท้องถิ่นอย่างเต็มที่

2) การผสมผสานแผนงาน และ โครงการของส่วนราชการ ด้วยการพัฒนา
ความรู้ทักษะ ความสามารถด้านประชาชน และคุณภาพของเจ้าหน้าที่ เพื่อแก้ไขปัญหา
เดือดร้อน สนองผลประโยชน์ได้ถูกต้องตามเวลา และสถานที่

3) การสร้างองค์กรท้องถิ่น กลไกการประสานงาน งบประมาณ ปัจจัย
ดำเนินงาน ทั้งภาครัฐ และเอกชนตามความต้องการอันจำเป็นของประชาชน

สำหรับปัจจัยที่ผลักดันการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 4 ปัจจัยคือ

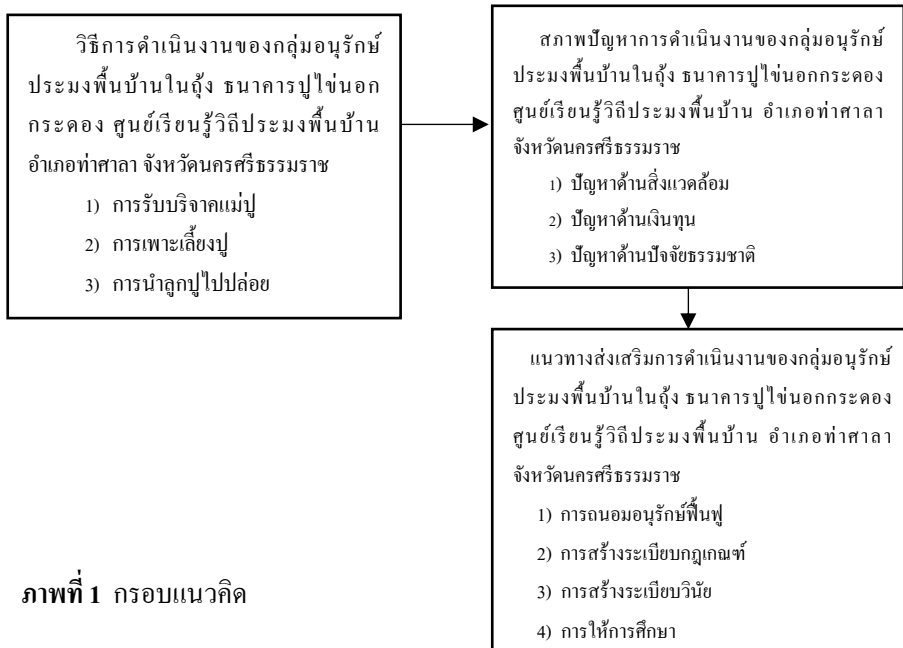
- 1) ปัจจัยภายในตัวบุคคล เป็นแรงผลักดันหรือจิตใจที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล
- 2) ปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ
สังคมและการเมือง
- 3) ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น
- 4) รางวัลตอบแทน คือ ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาโดยหวังประโยชน์
ตอบแทน

ประภัศร เตชะประเสริฐวิทยา (2544) สรุปถึงการมีส่วนร่วมว่า บุคคล กลุ่มคน
ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครต่าง ๆ ควรมีส่วนร่วมเพื่อให้บรรลุตาม
วัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาในเรื่องต่อไปนี้

- 1) ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน
ตลอดจนความต้องการของชุมชน
- 2) ร่วมคิด และสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไข และลดปัญหา
ของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการ
ของชุมชน

- 3) ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดปัญหาและแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน
- 4) ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 5) ร่วมจัด หรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
- 6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และของหน่วยงาน
- 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
- 8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการ และกิจกรรมที่ได้ทำไว้ทั้งเอกชน และรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

1.1 กลุ่มคณะกรรมการ คือ ผู้ที่ดำเนินการธนาคารปูม้าประมงพื้นบ้านในถุ้ง จำนวน 18 คน ได้แก่ นายเจริญ โต๊ะอิตเต (ประธาน) นายพนก ใบเต้ (รองประธาน) นายมุฮัมหมัดไซรีบี มะสะหนิง (รองประธาน) นายสุระพงษ์ นิยมเดชา (เหรัญญิก) นายมุสา ยูโส้ (กรรมการ) นายชลิต เจ๊ะหมัด (กรรมการ) นายอดิศักดิ์ โต๊ะอิตเต (กรรมการ) นายสุชาติ มัสอิส (กรรมการ) นายเจ๊ะเลาะ ศิริสุข (กรรมการ) นายสุรเดช โต๊ะบุหละ (กรรมการ) นายนิวัตร ทรงเลิศ (กรรมการ) นายมานับ อีสอ (กรรมการ) นายสมชาย ยูโส้ (กรรมการ) นายอนันต์ ยีโกบ (กรรมการ) นายสมชาย โต๊ะอิตเต (กรรมการ) นายสมศักดิ์ อีสอ (กรรมการ) นายรีฟัน พุกยารัตน์ (กรรมการ) และนายสุรินทร์ ยูโส้ (กรรมการ)

1.2 กลุ่มผู้สนับสนุน คือ ผู้ที่เข้ามาสนับสนุนในการทำธนาคารปูม้า จำนวน 3 คน ได้แก่ นายอะมาต ไทรทอง (ผู้ใหญ่บ้าน) นายอภินันท์ เชาวลิต (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล) และนางจินดา จิตตะนัง (เจ้าหน้าที่สมาคมรักษ์ทะเลไทย)

2. เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

2.1 การบันทึกภาพ เป็นการนำกล้องถ่ายรูปเพื่อถ่ายรูปเป็นหลักฐานในการวิจัย เพราะขณะสัมภาษณ์อาจจะต้องใช้กล้องถ่ายรูปในการเก็บภาพเพื่อนำมาใช้ในการวิจัย

2.2 การสังเกต เป็นแบบที่ใช้เพื่อสังเกตการตอบคำถามของผู้ถูกสัมภาษณ์ว่าตอบตรงประเด็น และตามข้อเท็จจริงที่เป็นการสังเกตกำหนดแนวทาง โดยการใช้สายตา

2.3 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบที่ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามไว้เพื่อต้องการเก็บบันทึกข้อมูลในการวิจัยพร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลได้มากที่สุด และตรงประเด็นมากที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ดำเนินพื้นที่ในชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อน หลังจากนั้นจึงไปสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของธนาคารปูม้าประมงพื้นบ้านในถุ้ง

3.2 สร้างความสัมพันธ์ และแนะนำตัวเบื้องต้น เพื่อนำไปสู่การปรับตัวเบื้องต้นให้เข้ากับกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในลุ่ม ธาราการปูไข่นอกกระดอง ศูนย์เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน พร้อมทั้งสอบถามข้อมูลเบื้องต้น ทั้งวิธีการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในลุ่ม สภาพปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในลุ่ม และแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในลุ่ม

3.3 ประสานงานโดยใช้ตัวแทน หรือสมาชิกกลุ่ม ที่รู้จักเก็บข้อมูลรายละเอียดแบบเจาะจงโดยนัดวัน เวลา และสถานที่ จากนั้นผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล และรายละเอียดแต่ละประเด็นโดยพบปะพูดคุยกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมถ่ายภาพประกอบ

3.4 รวบรวมวิเคราะห์ และสรุปผล หากปรากฏว่าขาดรายละเอียดข้อมูลส่วนใดก็ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาข้อเท็จจริงกับข้อมูลที่ได้มา โดยนำข้อมูลที่เป็นความจริงนั้น มาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์ จัดระบบข้อมูลและสังเคราะห์เพื่อการนำเสนอในรูปแบบการบรรยายมุ่งอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. วิธีการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในลุ่ม ธาราการปูไข่นอกกระดองศูนย์เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 การรับบริจาคแม่ปู พบว่า ในการรับบริจาคแม่นั้นจะต้องเป็นปูที่มีไข่นอกกระดองไม่จำกัดสีของไข่ต้องเป็นแม่ปูที่มีไข่สมบูรณ์ และแข็งแรงเท่านั้น ลักษณะสีไข่ของปูม้า ไข่สีเหลือง-สีส้ม สีน้ำตาล สีเทา และสีดำ ไม่ต้องมีการคัดแยกแต่จะต้องใส่ในถังละ 1-2 ตัว และต้องใส่น้ำในถังที่มีปริมาณในถังไม่เกิน 20 ลิตร และต้องใส่ออกซิเจนลงไป ในถังด้วยนำไปใส่ถังที่เตรียมไว้รอให้แม่ปูไข่ออกให้หมดก่อนแล้วจะต้องดูแลลูกปูอีกด้วยในขณะที่ฟัก และในการนำแม่ปูไข่นอกกระดองมาบริจาคนั้นก็ยังสามารถนำแม่ปูมา

บริจาคได้ทุกช่วงเวลาไม่มีการกำหนดเวลา ในการรับบริจาคแม่ปูไข่นอกกระดองที่ชาวบ้านนำมาบริจาค

1.2 การเพาะเลี้ยงปู พบว่า ต้องนำแม่ปูไปใส่ลงถึงเพาะฟักรอให้แม่ปูไข่ไข่ออกมาให้หมดแล้วนำลูกปูมาเพาะเลี้ยงต่อสักระยะหนึ่งแล้วนำไปปล่อยลงสู่ทะเลในการเพาะฟักควรเป็นถึงทรงสูงไม่ต้องมาก จะต้องใส่แม่ปูถึงละ 1 ตัวเท่านั้นจะต้องมีออกซิเจนของไข่ถ้าเป็นสีส้ม-สีเหลือง ใช้เวลา 4-7 วัน สีน้ำตาล 2-4 วัน สีเทา 1-3 วัน และสีดำ 1-2 วัน ไข่ที่นำมาเพาะเลี้ยงนั้นจะต้องเป็นไข่ที่มีสีดำที่พร้อมจะสลัดไข่ จะต้องดูแลในเรื่องของการให้อาหาร ความเค็มของน้ำ ต้องให้อาหาร 4 ชั่วโมงต่อ 1 ครั้งลูกปูที่สมบูรณ์อยู่ในช่วงระยะเวลา 2-3 เดือน

1.3 การนำลูกปูไปปล่อย พบว่า เมื่อแม่ปูได้ไข่ไข่ออกหมดประมาณ 1 วัน การนำไปปล่อยพอประมาณ 1 วัน หรือ 2 วันจึงเอาไปปล่อย ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปล่อยลูกปูจะเป็นช่วงตอนเย็นหรือใกล้ ๆ ค่ำ และตอนเช้าจะเป็นช่วงเช้าเวลาประมาณ 5.30 น. หรือในช่วงเย็นเวลาประมาณ 17.30 น.การปล่อยลูกปูตอนเรือวิ่งออกแล้วทยอยปล่อยเรื่อย ๆ ห่างจากฝั่งประมาณ 1800 เมตร หรือ 2000 เมตรในรูปแบบของชาวบ้านได้แค่ปล่อยในระยะชุกเฉียด ไม่สามารถเลือกปล่อยตัวที่แข็งแรงได้

ภาพที่ 2 แสดงลักษณะการจับแม่ปูไข่นอกกระดอง

ภาพที่ 3 แสดงแม่ปูไข่นอกกระดอง

ภาพที่ 4 แสดงแหล่งเพาะฟักปูม้า

ภาพที่ 5 แสดงลูกปูที่ฟักมาในระยะ 13 วัน

2. สภาพปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในลุ่ม ชนการปูไข่ นอกกระดอง ศูนย์เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ควรยกเลิกอวนคราดหอยหรือเรือลาก
ทุกชนิดในเขตอนุรักษ์พื้นฟูพันธุ์สัตว์น้ำวัยอ่อน การใช้เครื่องมือทำลายพันธุ์สัตว์น้ำตัวเล็ก
ในน่านน้ำของอ่าวเขตอนุรักษ์ของเรามีทำการจับมากินทุกวัน มีการทิ้งขยะบนฝั่งแล้วลมพัด
ลงทะเล และทำให้เกิดการเบียดเบียนธรรมชาติที่ค่อนข้างที่จะมาก การท่องเที่ยวที่เบียดเบียน
ธรรมชาติมักจะส่งผลเสียต่อระบบนิเวศ การทำลายสิ่งแวดล้อมกระทบอย่างแน่นอน เพราะ
เป็นที่อยู่อาศัย และหลบภัยของสัตว์วัยอ่อนการใช้เครื่องมือที่มีการทำลายล้างจับปูที่มีขนาด
เล็กอาจทำให้จำนวนของปูม้าลดลงได้

2.2 ปัญหาด้านเงินทุน พบว่า เงินทุนที่นำมาร่วมกิจกรรมนั้นไม่เพียงพอต่อ
กิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูพันธุ์สัตว์น้ำและปูไข่นอกกระดองมีกลุ่มออมทรัพย์โดยมีคณะกรรมการ
ตัดเงินกองสวัสดิการ 30% จากกำไรในการกู้ยืม กองทุนฟื้นฟูอาชีพ กองทุนปลาบึก มีการ
จัดสรรกองทุน ไว้เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรได้มีการส่งเสริมจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สมาคม
รักษ์ทะเลไทย มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ กรมประมง สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ องค์การ
บริหารส่วนตำบลท่าศาลา เป็นต้น เงินภายในกลุ่มไม่ค่อยจะพอ มีส่งเสริมได้บ้างบางส่วน
จะต้องมีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุน

2.3 ปัญหาด้านปัจจัยธรรมชาติ พบว่า มีบ้างเช่นบางที่ชาวบ้านไม่เข้าใจ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรในเบื้องต้น การเกิดปัญหาต่าง ๆ ทางธรรมชาติก็มีการร่วมมือกับ สมาชิกในกลุ่มอย่างดีในการทำกิจกรรมของกลุ่มไม่มีปัญหากับธรรมชาติ เพราะกลุ่ม อนุรักษ์เตรียมพร้อมทุกอย่างสำหรับรองรับกับสิ่งที่จะเกิดการสร้างสิ่งที่ธรรมชาติ ไม่ต้องการ การทำลายธรรมชาติการทำลายของมนุษย์ การทำลาย เช่นการทำลายป่า น้ำมัน จากเรือ ขยะ

ภาพที่ 6 แสดงเครื่องมือที่ผิดกฎหมาย

ภาพที่ 7 แสดงให้เห็นถึงปัญหาขยะในชุมชน

ภาพที่ 8 แสดงถึงระดับน้ำทะเลขึ้นสูง

ภาพที่ 9 แสดงการรู้เข็มของสมาชิกในกลุ่ม

3. แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในผู้ ชนการ ปูไข่นอกกระดอง ศูนย์เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1 แนวทางการถนอมอนุรักษ์ปูไข่ ธรรมชาติปูไข่ไม่จับสัตว์น้ำขนาดเล็กหรือถ้าติดอวนมากก็ทำการปล่อยสู่ทะเล ไม่จับสัตว์ที่มีขนาดเล็ก หรือปูที่มีไข่นอกกระดองไม่ใช่เครื่องมือทำลายล้าง ไม่ใช้อวนตาถี่ ช่วยกันฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ มีการประชุมให้ชาวบ้านได้รู้วิถีการธรรมชาติ บอกชาวบ้านเมื่อปูตัวเล็กติดอวนขอช่วยปล่อยลงทะเล ทำป้ายรณรงค์ บอกผ่านสื่อ ทำให้ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ช่วย ให้ปูมีมากขึ้น ไม่ทิ้งขยะลงทะเล และไม่จับสัตว์น้ำขนาดเล็กการอนุรักษ์ดีมีผลลัพท์คือมีสัตว์น้ำเพิ่มอุดมสมบูรณ์ขึ้นมาอีกครั้งช่วยกันอนุรักษ์ปูไข่ การทำบ้านปลา ธนาคารปูม้า ปักโป๊ะเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ ไม่จับสัตว์น้ำวัยอ่อน ไม่ทิ้งขยะลงทะเล ช่วยกันวางเขตอนุรักษ์ไม่ให้เรือหรือสิ่งทำลายธรรมชาติมาเบียดเบียน จัดกิจกรรมบ่อยครั้ง

3.2 แนวทางการสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ ควรมีการสร้างกฎระเบียบ โดยที่สมาชิกต้องไม่ใช้เครื่องมือที่ไม่ทำเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูง ไม่จับปูตัวเล็กที่ไม่ได้ขนาดห้ามจับปูตัวเล็กขึ้นฝั่งมีทั้งกฎหมาย และกฎชาวบ้านร่วมกันกับท้องถิ่นกฎเกณฑ์ในการจับปูจะต้องใช้อวนตาใหญ่ ไม่ใช้อวนตาเล็กหรือผิดกฎหมายและคนในชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี กฎเกณฑ์ที่มีในชุมชนจะไม่ถาวร เพราะมีการปรับเปลี่ยนได้ทุกปี โดยให้กรรมการพิจารณา มีการออกแบบแล้วให้ชาวบ้านลงความคิดเห็นแล้วนำเสนอเสียงส่วนมากมาเป็นเกณฑ์กำหนด ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและยังมีหลายหน่วยงานที่เข้ามาให้ความรู้อีกด้วย

3.3 แนวทางการสร้างระเบียบวินัย ควรเริ่มต้นด้วยกระบวนการพูดคุย ข้อดีข้อเสีย ไม่ใช้เครื่องมือที่ผิดกฎหมายห้ามจับสัตว์น้ำด้วยเครื่องมือที่ผิดกฎหมายตั้งแต่มีกลุ่มอนุรักษ์ก็สามารถสร้างจิตสำนึกให้กับชาวบ้านได้เป็นอย่างมากหลากหลายหน่วยงานที่เข้ามาให้ความร่วมมือการสร้างระเบียบวินัยก็ใช้ได้พอสมควร ทำให้มีสัตว์น้ำเพิ่มมากขึ้น โดยในการสร้างระเบียบวินัยชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือกันมาก

3.4 แนวทางการให้การศึกษา ควรให้ความรู้กับคนในพื้นที่การที่ช่วยในการให้ความรู้ได้ตลอดเวลาเมื่อหาข้อมูลและเรียนรู้ในด้านการประมง คนในชุมชนมีความสนใจ

ที่ได้รับความรู้จากกลุ่มมากพอสมควร และสามารถนำความรู้ไปเผยแพร่ให้ชุมชนอื่น ๆ ได้ ได้มีการนำความรู้ที่ได้จากการไปศึกษาในพื้นที่ต่าง ๆ นามาปรับใช้ในการทำงานร่วมกันกับ ชุมชนคนในชุมชนสามารถนำความรู้ที่ได้สามารถไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้ สามารถ จะนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ได้อย่างแน่นอน

ภาพที่ 10 แสดงถึงการสร้างบ้านปลา

ภาพที่ 11 แสดงถึงผลลัพธ์ที่ได้จากการอนุรักษ์

ภาพที่ 12 การเข้ามาสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ

ภาพที่ 13 แสดงศูนย์เรียนรู้ธนาคารปูม้า

อภิปรายผล

1. วิธีการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในลุ่ม ชนาคารปูไข่นอกกระดอง ศูนย์เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน อำเภอบ้านลาด จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 การรับบริจาคแม่ปู การรับบริจาคแม่ปู คือ การที่ชาวประมงในหมู่บ้านได้นำแม่ปูไข่นอกกระดองมาบริจาคให้กับชนาคารปูไข่นอกกระดองในหมู่บ้านที่ติดมากับอวนหรือเครื่องมือประมงที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการที่จะทำให้อวนหรือเครื่องมือประมงเหล่านั้นช่วยในการอนุรักษ์ที่มีอุดมการณ์ร่วมกันในการรับบริจาคแม่นั้นจะต้องเป็นปูที่มีปูไข่นอกกระดองไม่จำกัดสีของไข่ต้องเป็นแม่ปูที่มีไข่สมบูรณ์ และแข็งแรง และลักษณะสีไข่ของปูม้า ไข่สีเหลือง-สีส้ม สีน้ำตาล สีเทา และสีดำ

1.2 การเพาะเลี้ยงปู การเพาะเลี้ยง นำแม่ปูไข่ลงถังเพาะฟักรอให้แม่ปูไข่ไข่ออกมาให้หมดแล้วนำลูกปูมาเพาะเลี้ยงต่อสักระยะหนึ่งแล้วนำไปปล่อยลงสู่ทะเล และระยะเวลาในการฟักตัวของไข่จะแตกต่างกันออกไป ไข่สีเหลือง 4-7 วัน สีน้ำตาล 2-4 วัน สีเทา 1-3 วัน และสีดำ 1-2 วัน ในขณะที่เพาะฟักจะต้องให้ออกซิเจนตลอดเวลา เพื่อป้องกันไม่ให้ไข่จมน้ำ ถึงฟักตัวก็ใช้จะต้องไม่สูงมากมีการดำเนินการเป็นส่วนที่ประชาชนเข้าทำประโยชน์ โดยการร่วมมือช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน

1.3 การนำลูกปูไปปล่อย การนำลูกปูไปปล่อย แม่ปูได้ไข่ออกหมดประมาณ 1 วัน การนำไปปล่อยพอประมาณ 1 วันหรือ 2 วันจึงเอาไปปล่อย ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปล่อยลูกปู จะเป็นช่วงตอนเย็นหรือใกล้ ๆ ค่ำ และตอนเช้าจะเป็นช่วงเช้าเวลาประมาณ 5.30 น. หรือในช่วงเย็นเวลาประมาณ 17.30 น. เพราะกลางวันน้ำทะเลจะร้อน อุณหภูมิจะไม่สมควรที่จะปล่อย ในการปล่อยลูกปูจะต้องมีการปล่อยตอนเรือวิ่งออกแล้วทยอยปล่อยเรื่อย ๆ ห่างจากฝั่งประมาณ 1800 เมตร ในการนำลูกปูไปปล่อยชาวบ้านทุกคนในหมู่บ้านจะเข้ามามีส่วนร่วมในการปล่อย

**2. สภาพปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในลุ่ม ชนการปูไข่
นอกกระดอง ศูนย์เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช**

2.1 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม มีการใช้เครื่องมือทำลายพันธุ์สัตว์น้ำตัวเล็กใน
น่านน้ำของอ่าวเขตอนุรักษ์การใช้เครื่องมือประมงที่มีผลกระทบต่อทรัพยากร และแหล่ง
อาศัยของสัตว์น้ำสูง มีการทิ้งขยะบนฝั่งแล้วลมพัดลงทะเล และทำให้เกิดการเบียดเบียน
ธรรมชาติที่ค่อนข้างที่จะมาก และยังมีการท่องเที่ยวที่เบียดเบียนธรรมชาติมักจะส่งผลเสีย
ต่อระบบนิเวศการทำลายสิ่งแวดล้อมกระทบอย่างแน่นอนเนื่องจากเกิดปริมาณขยะในชุมชน
จำนวนมาก และยังส่งผลให้สัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในทะเลเผชิญกับภาวะเสี่ยงอันตราย

2.2 ปัญหาด้านเงินทุน ปัญหาด้านเงินทุน พบว่า เงินทุนที่นำมาร่วมกิจกรรม
นั้นไม่เพียงพอต่อกิจกรรมอนุรักษ์ และฟื้นฟูสัตว์น้ำ และปูไข่นอกกระดองจึงมีการนำเงิน
จากกลุ่มออมทรัพย์โดยมีคณะกรรมการคัดเงินกองสวัสดิการ 30% จากกำไรในการกู้ยืม
กองทุนฟื้นฟูอาชีพ มีการจัดสรรกองทุนไว้เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรเงินภายในกลุ่มไม่ค่อยจะ
พอ มีส่งเสริมได้บ้างบางส่วน จะต้องมีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุน

2.3 ปัญหาด้านปัจจัยธรรมชาติ บางทีชาวบ้านไม่เข้าใจในการอนุรักษ์
ทรัพยากรในเบื้องต้น การเกิดปัญหาต่าง ๆ การสร้างสิ่งที่ธรรมชาติไม่ต้องการ การทำลาย
ธรรมชาติ การทำลายของมนุษย์ การทำลายป่า สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ยังทำให้เกิดผล
กระทบในวงกว้าง ทั้งระบบนิเวศทางทะเล และระบบนิเวศบนบกอีกด้วย ยังมีการ
เปลี่ยนแปลงของระดับน้ำ ระดับน้ำทะเลขึ้น-ลงไม่แน่นอน ทำให้การดำเนินกิจกรรมมีความ
ยืดหยุ่นทางเวลาค่อนข้างสูง

**3. แนวทางส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในลุ่ม ชนการ
ปูไข่นอกกระดอง ศูนย์เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช**

3.1 แนวทางการถนอมอนุรักษ์พันธุ์ปู ต้องไม่จับสัตว์น้ำขนาดเล็กหรือถ้าติด
อวนมาก็ทำการปล่อยสู่ทะเล ไม่จับสัตว์ที่ไม่ได้ขนาด หรือปูที่มีไข่นอกกระดองไม่ใช่
เครื่องมือทำลายล้าง ไม่ใช้อวนตาถี่ ช่วยกันฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ มีการประชุมให้ชาวบ้าน

ได้รู้วิถีการรณรงค์ ทำป้ายรณรงค์ บอกผ่านสื่อ มีการสร้างแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำพื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่ได้รับความเสียหายเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ ให้กลับคืนสภาพเดิม

3.2 แนวทางการสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ ควรมีการสร้างระเบียบกฎเกณฑ์โดยมีการสร้างกฎระเบียบโดยที่สมาชิกต้องไม่ใช่เครื่องมือที่ไม่ทำเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูง ไม่จับปูตัวเล็กที่ไม่ได้ขนาดห้ามจับปูตัวเล็กขึ้นฝั่งมีทั้งกฎหมาย และกฎชาวบ้านร่วมกันกับท้องถิ่นกฎเกณฑ์ในการจับปูคือจะต้องใช้อวนตาใหญ่ไม่ใช้อวนตาเล็กหรือผิดกฎหมาย กฎเกณฑ์ที่มีในชุมชนจะไม่ถาวร เพราะมีการปรับเปลี่ยนได้ทุกปี โดยที่ชาวบ้านในชุมชนร่วมกันออกความคิดเห็นในส่วนต่าง ๆ มีการจัดหน้าที่กำกับดูแลการใช้ระเบียบกฎเกณฑ์ต้องปฏิบัติอย่างจริงจัง และเข้มงวด

3.3 แนวทางการสร้างระเบียบวินัย ต้องสร้างระเบียบวินัย ด้วยกระบวนการพูดคุย ข้อดีข้อเสีย ไม่ใช่เครื่องมือที่ผิดกฎหมายห้ามจับสัตว์น้ำด้วยเครื่องมือที่ผิดกฎหมายตั้งแต่มีกลุ่มอนุรักษ์ก็สามารถสร้างจิตสำนึกให้กับชาวบ้านได้เป็นอย่างมากหลากหลายหน่วยงานที่เข้ามาให้ความร่วมมือการสร้างระเบียบวินัยก็ได้พอประมาณ

3.4 แนวทางการให้การศึกษา ควรให้ความรู้กับคนในพื้นที่การที่ช่วยในการให้ความรู้ได้ตลอดเวลาเมื่อหาข้อมูล และเรียนรู้ในด้านการประมงคนในชุมชนมีความสนใจที่ได้รับความรู้จากกลุ่มมากพอสมควร และสามารถนำความรู้ไปเผยแพร่ให้ชุมชนอื่น ๆ ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการประชาสัมพันธ์รณรงค์การไม่จับปูขนาดเล็กให้คนภายในชุมชน และภายนอกชุมชนให้ความร่วมมือกันมากขึ้น
2. ควรปลูกฝังจิตสำนึกด้านการทำประมง และอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ และสิ่งแวดล้อมให้กับคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาประเด็นแนวทางการสร้างความยั่งยืนของกิจกรรมของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในถ้ำ ชนการปูไข่นอกกระดอง ศูนย์เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ควรศึกษาประเด็นการฟื้นฟูทรัพยากรปูไข่นอกกระดองของกลุ่มอนุรักษ์ประมงพื้นบ้านในถ้ำ ชนการปูไข่นอกกระดอง ศูนย์เรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้าน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

รายการอ้างอิง

กฤษฎา บุญชัย. (2555). นิเวศวิทยากับการเมือง. รายงาน โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

หัวข้อการใช้ทฤษฎี สังคมศาสตร์อธิบายความไม่เป็นธรรมทางสังคม. วารสาร
การเมืองการปกครอง, 9(1), 30.

กรมประมง. (2547). โครงการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเลอันเนื่องมาจากพระราชดำริจังหวัด
ปัตตานี และนราธิวาส. สงขลา: บริษัทวิทยุภัณฑ์จำกัด.

จิตติ มงคลชัยอรัญญา. (2540). การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2547). การมีส่วนร่วม: หลักการพื้นฐานเทคนิค และกรณีตัวอย่าง.
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สิริลักษณ์การพิมพ์.

ภัทรพล สุดเดือน. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน: ศึกษา
กรณีตำบลบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. (ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วันชัย วัฒนศัพท์. (2547). ระบบทวิภาคีกับการแก้ไขปัญหาแรงงานในรัฐวิสาหกิจ ศูนย์สันติ
วิจัยและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า. กรุงเทพมหานคร: กองรัฐวิสาหกิจ
สัมพันธ์ กรมสวัสดิการ และคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน.

- วิมล จันทรโรทัย. (2555). ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำ. (ออนไลน์). สืบค้นวันที่ 4 ตุลาคม 2562. เข้าถึงได้จาก : file:///C:/Users/Lenovo_Laptop/Downloads/56498-Article%20Text-131438-1-10-20160510%20(11).pdf.
- พรทิพย์ คำพอ และคณะ. (2544). บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์การบริหารส่วนตำบลในการใช้การแพทย์แผนไทยเพื่อการดูแลสุขภาพของตนเองในชุมชน. ขอนแก่น: คณะสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พัฒน์ บุณรัตพันธุ์. (2517). การสร้างพลังชุมชน โดยชวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่งอ่าวไทยตอนล่าง. (2555). แพลงกัตตอนในลุ่มน้ำทะเลสาบ สงขลา. กรมทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- ศิริพงษ์ พนาสนธิ. (2542). ความรู้และทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการอนุรักษ์ปะการังของไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนที่มีครูซึ่งผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรการอนุรักษ์ทรัพยากรปะการังของไทยในจังหวัดระยอง. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุวัฒน์ หมั่นมัน. (2551). ศึกษาภูมิปัญญาในเวทีชาวประมงพื้นบ้านกับการจัดการจัดการทรัพยากร ชายฝั่งทะเล : กรณีศึกษาประมงพื้นบ้าน ตำบลลิเล็ด อำเภอยะนิง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (วิทยานิพนธ์ สังคมวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อดิศร วงศ์คงเดช. (2539). การพัฒนาสาธารณสุขชุมชน: การมีส่วนร่วม และการเตรียมชุมชน. ขอนแก่น: ศูนย์ฝึกอบรม และพัฒนาการสอนสาธารณสุขมูลฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจังหวัดขอนแก่น.
- อดิگانต์ วิจิต. (2559). การพัฒนาศักยภาพของชาวประมงพื้นบ้าน ในเขตเทศบาลตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารวิชาการ *Veridian E-Journal* ฉบับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 9(2), 1-3.